

OSVRTI NA PUBLIKACIJE

Knjige, zbornici, prospekti

Ivor Karavanić: Život neandertalaca

Izdanje: Školska knjiga, Zagreb, prosinac 2004., tvrde korice, 177 stranica s mnoštvom fotografija (crno-bijelih i u boji), tablica i crteža.

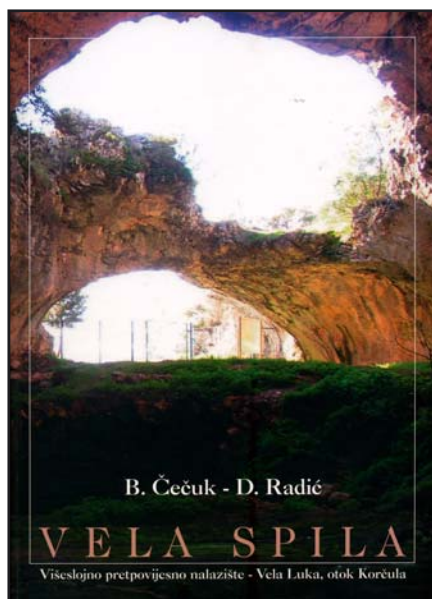
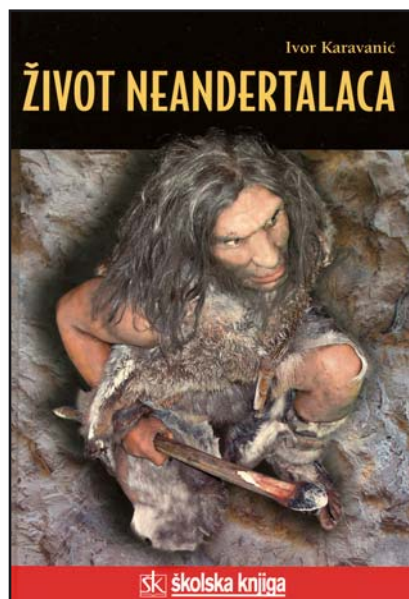
Uvaženi arheolog Ivor Karavanić ovom je knjigom predstavio najnovije spoznaje o životu naših dalekih predaka u vrijeme paleolita - starijeg kamenog doba. Stručno-popularnim tekstom prikazao je razvoj čovjeka, od prvih hominida do današnjih ljudi, kako i gdje su živjeli, što su i kako radili. Speleolozima, ali i drugim ljubiteljima prirode, knjiga će biti zanimljiva zbog opisa nalazišta neandertalskog čovjeka u našim špiljama, kao što su Hušnjakovo u Krapini, Vindija kod Varaždina, Veternica kraj

Zagreba, Mujina špilja kod Trogira i druge manje poznate, a spominju se i špilje u Sloveniji, Francuskoj, Španjolskoj, Italiji, Njemačkoj i drugim zemljama Europe, Afrike i Azije. U knjizi ima mnogo korisnih podataka o mjestu, vrsti i tumačenju nalaza. Tu je i popis brojne literature te pojmovnik najvažnijih arheoloških pojmova.

Vlado Božić

Čečuk, Radić: Vela spila

U ponedjeljak, 20. lipnja 2005., u palači Matice hrvatske na Strossmayerovom trgu 4 u Zagrebu, održana je svečana prezentacija knjige dvojice istaknutih hrvatskih arheologa, Božidara Čečuka i Dinka Radića, pod naslovom »Vela spila«. Tijekom tridesetogodišnjeg iskapanja u Veloj spili iznad Vele Luke na otoku Korčuli, arheolozi su skupili mnoštvo nalaza, obradili ih i predstavili nam život stanovnika ove špilje. Radi se o špilji dugoj pedesetak metara, čija tlocrtna površina iznosi preko 1000 m², a arheološki je istraženo tek oko 200 m². Do sada se u sondama, dubokim oko 7,5 m, došlo do slojeva starih oko 20.000 godina, a dno špilje još nije dosegnuto.

Na temelju dosadašnjih nalaza autori su ustanovili da su špilju ljudi nastavali već u starijem kamenom dobu (paleolitik), kada je današnje područje otoka Korčule još bilo sastavni dio kopna, a špilja bila udaljena od mora oko 15 km. U špilji su ljudi živjeli i dalje tijekom srednjeg kamenog doba (mezolitik), kada se nakon prestanka ledenog doba, prije oko 12. 000 godina, razina mora digla i stvorio se otok Korčula. Time su se promijenili uvjeti života, ali su se stanovnici špilje njima prilagodili i nastavili tu živjeti i tijekom mlađeg kamenog doba (neolitik) i brončanog doba. Svako od ovih razdoblja u knjizi je obrađeno posebno. Budući da se istraživanja nastavljaju, mogu se očekivati novi zanimljivi rezultati. Iako su knjigu pisali stručnjaci za stručnjake, pisana je tako da potiče radoznalost i kod laika. Zato je zanimljiva ne samo arheolozima, već i speleolozima i planinarima koji žele nešto više saznati o životu naših najstarijih otočnih stanovnika.

Knjiga je formata A-4, tvrdih korica u boji, tiskana na 300 stranica, s mnoštvom fotografija špilje i okolice Vela Luke, te fotografijama i crtežima keramike, kamenih i koštanih izrađevina (artefakata) s detaljnim opisom i tumačenjem. *Vlado Božić*

Ivor Janković, Ivor Karavanić i Jacqueline Balen: Odiseja čovječanstva – razvoj čovjeka i materijalnih kultura starijeg kamenog doba

Arheološki muzej u Zagrebu tiskao je ovu knjigu kao prilog izložbi istog naslova postavljenoj u matičnom muzeju 2005. Knjiga je formata A4, ima 74 stranice, mnoštvo crteža i slika u boji. Speleolozima je zanimljiva jer je razvoj čovjeka djelomično vezan uz špilje. Mnogi su nalazi naših davnih predaka nađeni baš u špiljama svijeta. Poznavanju razvoja čovjeka i njegove materijalne kulture starijeg kamenog doba doprinijeli su i nalazi iz naših speleoloških nalazišta, kao što je špilja Šandalja 1 kod

Pule, polušpilja Hušnjakovo u Krapini, špilja Vindija kod Varaždina i Mujina špilja kod Trogira. U knjizi je prikazan razvoj čovjekove vrste od prvih čovjekolikih bića do današnjeg razumnog čovjeka, temeljen na nalazima kostiju i čovječjih izrađevina.

Izložba u Arheološkom muzeju, osim starijeg kamenog doba, obuhvaća srednje i mlađe kamenog doba, brončano i željezno doba te antiku. Većina izložaka je iz naših hrvatskih nalazišta, ali ih ima i iz stranih nalazišta radi prikaza neprekidnog razvoja. Između ostalog tu se može vidjeti »udarač«, u Europi najstariji artefakt nađen u špilji – Špilji Šandalji 1, star oko 900.000 godina, pa predmeti od bronce, keramike i drva iz špilje Bezdanjače kod Vrhovina i dr. *Vlado Božić*

Grupa autora: Zavod za paleontologiju i geologiju kvartara 1955. – 2005.

Monografija u izdanju HAZU ima nakladu 500 primjeraka. 120 stranica »popunilo« je sedmero autora na čelu s akademikom Milanom Herakom. Publikacija je prvenstveno namijenjena preglednom

osvrtno na pola stoljeća rada Zavoda za paleontologiju i geologiju kvartara, no bit će zanimljiva i speleološkim krugovima, pogotovo onima koje ne obeshrabri prva stručna riječ koju ne razumiju. Osim opisa nalaza na glavnim lokalitetima (Vindija, Veterinica, Velika pećina, Šandalja i Cerovačke pećine), opisani su i drugi lokaliteti, te suradnja s inozemnim stručnjacima kod kuće i u inozemstvu. Uz iscrpnu bibliografiju, knjiga je dobro polazište za stjecanje uvida u ono što se u našem kršu i špiljama događalo zadnjih dva milijuna godina...

Milivoj Uroić

Prospekti i brošure

Tijekom 2005. naši su članovi pribavili nekoliko novih prospekata i brošura. Speleološki klub »Samobor« i HPD »Zagreb-matica« tiskali su prospekt – deplijan (arak papira formata A-4 dva puta presavijen) o Medjamama sa 4 fotografije u boji, kartom, jednim crtežom i tekstom o važnosti tih jama; Josip Grgos tiskao je prospekt-deplijan o svojoj Grgosovoj špilji s 11 fotografija u boji i prikladnim tekstom; uprava Nacionalnog parka Paklenica tiskala je prospekt veličine produženog formata A-4 s 8 fotografija u boji, kartom, nacrtom i osnovnim podacima o špilji Manitoj peći na hrvatskom i engleskom jeziku; Speleološko društvo »Špiljar« iz Splita objavilo je prospekt-deplijan pod naslovom »Ne bacajmo

smeće kud voda teče« s tekstom o zaštiti voda s 13 slika u boji, od čega 4 iz podzemlja; Tihomir Kovačević - Tihi (Dinaridi - DISKF) objavio je novu brošuru »Gornja Baračeva špilja«, na 34 stranice džepnog formata s mnoštvom slika u boji i potrebnim obavijestima; Silvio Legović novi prospekt (produženi A-4 format tri puta savijen) o špilji Baredine s novim slikama i obavijestima, a članovi Speleološke udruge Estavela iz Kastva prospekt (deplijan) o svojoj Speleogaleriji, također s lijepim slikama i potrebnim obavijestima.

Hrvatski prirodoslovni muzej i japanski organizator svjetske izložbe EXPO 2005 izdali su prospekt na japanskom i engleskom jeziku »The kingdom of the dragon baby« (Kraljevstvo zmajevje bebe), detaljnije opisan uz izvještaj s izložbe u Japanu. Prospekt-katalog o izložbi »Stopama gromačkog pračovjeka« podrobnije je opisan uz prikaz izložbe u Dubrovniku i Karlovcu. Slovenski turistički savez imao je u travnju 2005. u Zagrebu predstavljanje svoje turističke ponude i za tu priliku tiskan prospekt – brošura (na 44 stranice) pod nazivom »Kras in turistične jame Slovenije« s mnoštvom slika i obavijesti o mogućnosti posjete uređenog slovenskog podzemlja - pješice, vlakom i biciklom. Ovdje možemo pribrojiti i brošuru »40 godina Hrvatskog meteorološkog društva« tiskanu na 26 stranica, gdje jedno poglavlje nosi naziv »Meteorološka mjerenja u špilji Veterinici i jami Dvogači na Medvednici«; uz brošuru je objavljen CD istog sadržaja.

Vlado Božić

Domaće speleološke periodičke publikacije

Subterranea croatica

God. III, br. 4, format A-4, polutvrde korice u boji, 72 stranice sa c/b fotografijama, urednik Hrvoje Cvitanović, izdavač Speleološko društvo »Ursus spelaeus« iz Karlovca, suizdavač Hrvatsko biospeleološko društvo iz Zagreba.

Ovaj broj posvećen je nedavno preminulom zagrebačkom speleologu Igoru Brzoi – Žanu, čije su velike fotografije objavljene na koricama i za koga je životopis napisao J. Ostojić. Časopis sadrži zanimljive članke. T. Barišić piše o špilji Kiti Gačešinoj na Crnopcu (za sada dužina 1002 m, dubina 338 m); R. Ozimec i H. Cvitanović o Močiljskoj špilji kod Dubrovnika; H. Cvitanović o Ponoru u Podastrani na srednjem Velebitu; T. Barišić o napuštenom rudniku boksita kod Drniša; R. Slapnik o rasprostranjenosti troglobiontnih puževa u Hrvatskoj; J. Balen i S. Hihelić o arheološkim iskapanjima u Gornjoj Baraćevoj špilji kod Rakovice; V. Božić o speleološkoj djelatnosti Riječkog planinarskog kluba (CAF) od 1885. -1925. ; N. Buzjak o Vilinskim jamama kod Bregane.

Slijede vijesti o predstojećem skupu istraživača krša Žumberačke gore (15. listopad 2005); o radu SK »Samobor«, SU »Estavela«, SK »Ursus spelaeus«, Hrvatskog biospeleološkog društva; o novim otkrićima u špilji Ponorac na Kordunu; o biospeleološkim istraživanjima u špilji Šipun u Cavtatu; o skoku padobranom u jamu Mameš na Velebitu; o speleološkom skupu »Ozalj 2004«; o izložbi i katalogu podzemnih fenomena okolice Dubrovnika; o izložbi »Speleogalerija« u Kastvu; o natjecanju u speleološkoj orijentaciji u Jopićevoj špilji; o karlovačkoj speleološkoj ekspediciji u Meksiko u veljači 2005; o posjeti jami Mala Boka u Sloveniji. Po običaju, na kraju se nalazi novi popis najdubljih jama i najdužih špilja u Hrvatskoj.

Vlado Božić

Speleosfera

God. II, br. 2, format 23x16 cm, polutvrde korice u boji, 80 stranica s mnoštvom slika u boji, urednici Marina Trpčić i Neven Šuica, izdaje Studentski

speleološki klub »Ozren Lukić« Rudarsko-geološko-naftnog fakulteta u Zagrebu.

Uvodni članak napisali su D. Bogner, Z. Kljarković-Gašpić i M. Frančević o sadržaju teških metala u taložinama iz Špilje za Gromačkom vlakom i Močiljske špilje kod Dubrovnika, a slijede prikazi N. Šuice o 12. Međunarodnoj školi krša u Postojni (21.–24. lipnja 2004); M. Trpčić o speleološkoj ekspediciji »Brač 2004«; J. Lindića o speleološkom logoru »Cetina 2004«; N. Bočića o Kuginoj ledenici na srednjem Velebitu; M. Trpčić o istraživanju napuštenih rudnika boksita u Jajcu; H. Cvitanovića o kaverni »Wermacht« kod Brinja u Lici; M. Trpčić o aktivnosti SSK »Ozren Lukić« u 2004.

Od zanimljivosti iz svijeta je nalaz flaute iz ledenog doba u jednoj špilji u Njemačkoj, o jednakom rastu stalaktita obrađenom matematičkom metodom, o priči o Bruseovoj špilji u Engleskoj te o pronalasku Špilje Ivana Krstitelja blizu Jeruzalema. Slijede osvrti na knjigu River Cetina i knjigu Život neandertalaca, te časopise: Helop br. 1, Speleolog god. 50/51, Speleo'zin br. 17 i Subterranea croatica br. 3. Na kraju je popis deset najdubljih jama i najduljih špilja Primorsko-goranske županije.

Vlado Božić

Velebiten

Br. 42, veći format nego prije (24x17 cm), polutvrde korice u boji, 38 stranica sa c/b fotografijama, urednik Andrej Stroj, izdaje PDS »Velebit« u Zagrebu.

U ovom broju najviše je speleoloških tema. P. Ujević i D. Paar pišu o Špilji u kamenolomu Debeljača kod Lovinca u Lici; D. Štefanac o špilji Graduši kod Sjeverovca na Baniji; I. Čukušić o istraživanju izvora rječice Krušnice kod Bosanske Krupe; S. Boban o istraživanju jame Male Boke na Kaninu u Sloveniji; A. Bakšić o novijim istraživanjima špilje Vjetrenice u Popovom polju u Hercegovini; I. Čukušić i A. Stroj o tečaju za ronjenje i spašavanje u ronjenju održanom u Šilu na Krku, na izvoru Zagorske Mrežnice kod Ogulina i na izvorima rijeke Cetine (Vukovića vrelu i izvoru Glavaš); D. Bakšić o skoku padobranom u jamu Mameš na Velebitu s osvrtom na ulogu HGSS-a; M. Pehčec o 12. školi krasa u Postojni 2004.

Na kraju ima i drugih tema. G. Grdić piše o penjanju po zaleđenim slapovima u Francuskoj a R. Čepelak o Biciklističkom odsjeku »Velebita« i njegovim turama i utrkama. Na kraju je tiskana pjesma »Dodatak prašćićima«, inspirirana, kako piše, »vinom i dobrim tulumima u Velebitu«.

Vlado Božić

Helop, br. 2

U prosincu 2005. izašao je drugi broj Helopa, časopisa HPK-a »Sv. Mihovil« iz Šibenika. Tiskan je na 48 stranica i potpuno je u boji, s mnogo fotografija.

Objavljeni tekstovi prikazuju raznovrsne aktivnosti. »Vijesti« su svojevrsan telegrafski izvještaj o radu Kluba. U tekstu Mate Protege čitamo o 10. godišnjici rada kluba, dok Teo Barišić piše o osnivanju i dosadašnjem radu Šibenske stanice HGSS-a.

Za speleologe su najzanimljiviji tekstovi »Kita Gaćešina« (piše Tomislav Špinjača) o jami na Crnpcu koju »Mihovil« istražuje od ljeta 2004., te »Speleološka istraživanja u NP Krka« (Teo Barišić) o nastavku istraživanja SOŽ-a iz 1989. i 1990. godine. Tu su i tekstovi »Jama Nevidne vode« (Teo Barišić), »Mami li vas Mamet?« (Ivica Ninić), »3. šibenska speleološka škola« (Aida Barišić), »Vježba speleospašavanja u Jamaru« (Teo Barišić).

Osim speleoloških tema, u ovom broju Helopa nalazimo nekoliko opisa planinarskih izleta (Ponovo na Grossglockneru, Mate Protega; Radosti u velebitskom snijegu, Nataša Smolić; Ne mogu se sjetiti naslova, Josip Aras; Vraćamo se, Velebite, tebi, Ana Kokan; Lički gorski biseri, Mate Protega) i drugih izleta (Dotaknuti kamen samac, Joso Gracin), malo poezije (Biokovski brzonošci, Mladen Vranjić). Konačno, tu su i tekstovi »Zimski tečaj za planinarske vodiče na Platku« (Mate Protega) i »Slobodno penjanje u Šibeniku« (Teo Barišić).

Mea Bombardelli

Speleologija u ostalim domaćim periodičkim publikacijama

Tri nove vrste i jedan novi rod spiljskih kornjaša iz Hrvatske

U časopisu *Natura Croatica*, Vol. 13/4, glasilo Hrvatskoga prirodoslovnog muzeja iz Zagreba, objavljen je znanstveni rad u kojem je opisan novi rod spiljskih kornjaša i tri nove vrste iz Hrvatske.

Talijanski entomolozi, specijalisti za kornjaše (Coleoptera), Achile Casale i Pier Mauro Giachino,

zajedno s našim entomologom i biospeleologom Brankom Jalžičem, obradili su nalaze novih kornjaša iz Lukine i Slovačke jame, te špilje Lokvarke.

Iz Slovačke jame opisan je novi rod *Velebitodromus*, što bi u prijevodu glasilo Velebitski šetač, a koji je ime dobio prema planinskom masivu na kojem je nađen, ali i u čast PDS Velebit iz Zagreba. Vrsta *Velebitodromus smidai* ime je dobila u čast Branislava Šmide, slovačkog speleologa, jednog od otkrivača i prvih istraživača Lukine i Slovačke jame. Holotip, primjerak na osnovi kojeg je opisana vrsta, skupio je B. Jalžić 06. kolovoza 1998., a istog datuma, te ponovo 2002. godine sakupljeno je još 5 paratipova. Prvi primjerak ovoga novog roda i vrste nađen je pak 05. kolovoza 1993. u Lukinoj jami. Ukupno je dakle skupljeno svega sedam primjeraka ovog roda i vrste.

Opet iz Slovačke jame, iz već poznatog roda *Croatodirus*, koji su na osnovi vrste *Croatodirus bozicevici*, nađene u Kaverni u tunelu Učka, opisali isti autori 2000. godine (Casale et al., 2000), utvrđena je nova vrsta *Croatodirus casalei*. Vrsta je dobila ime u čast A. Casalea, u znak dugogodišnjeg prijateljstva i suradnje s B. Jalžičem. Holotip vrste skupio je istog dana i isti legator kao i *Velebitodromus*, a s nalazima iz 2002. godine ukupno su skupljena tri paratipa, uz brojne ostatke već uginulih primjeraka.

Iz špilje Lokvarke u Gorskom kotaru opisana je vrsta *Croatodirus ozimeci* na osnovi jednog jedinog primjerka koji su našli Gordana Polić i Roman Ozimec prilikom istraživanja donjih dijelova špilje, 12. rujna 1996. godine. Srećom je nađeni holotip mužjak, pa je vrsta mogla biti opisana, jer usprkos upornom, dugogodišnjem traženju do sada nismo uspjeli naći ni jedan drugi primjerak. Ovaj primjerak predstavlja ujedno prvi nalaz roda *Croatodirus*, jer je tipska vrsta *C. bozicevici* skupljena naknadno, u listopadu 1999. godine.

Sve tri novoopisane vrste pripadaju visokoevoluiranoj grupi kornjaša iz porodice Leiodidae, potporodice podzemljara (Leptodirinae), koje pripadaju filetičkoj liniji *Antroherpon* i žive isključivo u dubokim krškim jamama, gdje filtriraju vodu na mjestima gdje se ona u većoj količini vertikalno procjeđuje. Prva nađena vrsta kornjaša ove grupe bila je hadezija (*Hadesia vasiceki*) iz špilje Vjetrenice na Popovom polju u BiH, koja je opisana 1911. godine, a koja je po prvi puta na području Hrvatske nađena 2003. godine u Špilji za Gromačkom vlakom kod Dubrovnika. Nakon hadezije, iz ove grupe kornjaša tek je 1988. godine iz podzemlja Biokova opisana radijela (*Radziella styx*), nakon čega slijedi već spomenuti rod *Croatodirus*. Na području BiH je opisan rod i vrsta *Deelemania pretneri* iz jedne špilje kod Sitnice 1999. godine, te rod i vrsta *Nauticiella*

stygivaga, opet iz špilje Vjetrenice tek 2002. godine. Iz dubokih jama Durmitora u Crnoj Gori opisani su rod i vrsta *Tartariella durmitorensis* 1999. godine. Tako je trenutno iz ove grupe visokoadaptiranih filtratora poznato 6 rodova s 8 vrsta, od čega s područja Hrvatske 3 roda s 5 vrsta. Nalazi ovih troglobiontnih organizama najprilagođenijih na špiljske uvjete, ukazuju da su tijekom tercijara nekoliko puta kolonizirana podzemna staništa u tropskim i subtropskim krškim uvjetima na području današnjih Dinarida.

Ovi najnoviji, doista izvanredni nalazi i opisi novih rodova i vrsta iz dubokih jama Hrvatske, izazvali su velik interes biospeleologa i entomologa širom svijeta. Hrvatsko biospeleološko društvo održalo je povodom opisa konferenciju za novinare dana 01. ožujka 2005. godine kojom prilikom je upoznalo javnost s novim endemskim vrstama naše podzemne, kavernikolne, odnosno špiljske faune.

REFERENCE

- Casale, A., Giachino, P. M., Jalžić, B., 2000: *Croato-dirus* (nov. gen.) bozicevici n. sp., an enigmatic new leptodirine beetle from Croatia (Coleoptera, Cholevidae). *Nat. Croat.*, 9(2), 83-92
- Casale, A., Giachino, P. M., Jalžić, B., 2004: Three new species and one new genus of ultraspecialized cave dwelling Leptodirinae from Croatia (Coleoptera, Cholevidae). *Nat. Croat.*, 13(4), 301-317

Roman Ozimec

HRVATSKI PLANINAR, časopis Hrvatskog planinarskog saveza, Kozarčeva 22, 10000 Zagreb

- Anonimus: Godišnja priznanja i nagrade Izvršnog odbora HPS – Najveći planinarski uspjeh SO PDS »Velebit« i KS HPS za istraživanje najveće podzemne vertikale u svijetu (516 m) u jami Velebiti na sjevernom Velebitu, br. 1, 2005, str. 2
- Darko Berljak: Hrvatski planinarski savez u 2004. godini - speleologija, br. 1, 2005, str. 7
- Ankica Jutrović Jurak: Spomen-ploča Tomislavu Jutroviću, br. 1, 2005, str. 32
- Vlado Božić: Špilje Moravskoga krasa, br. 2, 2005, str. 56-59
- Vlado Božić: Padobranom u jamu Mamet, br. 3, 2005, str. 102-103
- Danijel Lacko: Skok u jamu Mamet, br. 3, 2005, str. 102-105
- Tatjana Ban: Posjetite rudnik Zrinskih na Medvednici, br. 3, 2005, str. 120
- Vlado Božić: Opet ispiti za speleologe i speleološke instruktore, br. 4, 2005, str. 158
- Martina Pavlek: Velebiten br. 41, br. 4, 2005, str. 159
- Branko Balaško: Horvatovih 500 stuba - kraški fenomen na Medvednici, br. 5, 2005, str. 168-171
- Vlado Božić: Podzemlje Hrvatskog zagorja, br. 5, 2005, str. 172-175
- Faruk Islamović: Očistimo Medjame u Samoborskom gorju, br. 5, 2005, str. 192

- Vlado Božić: Špiljsko-jamski sustav Lamprechtsofen - Vogelschacht, br. 6, 2005, str. 213-215
- Ivana Babić: Kako sam doživjela špilju Lamprechtsofen, br. 6, 2005, str. 216-217
- Vlado Božić: Ivor Karavanić: Život neandertalaca, br. 6, 2005, str. 234-235
- Vlado Božić: In memoriam - Irina Marjanac, r. Kurtin (1924-2005), br. 6, 2005, str. 236
- Jasna Kosović: Izlet u delnički kraj (Hajdova hiža), br. 7-8, str. 265
- Vlado Božić: Izložba »U carstvu zmajevе bebe«, br. 7-8, str. 284
- Vlado Božić: Nova knjiga: Čečuk, Radić: Vela spila, br. 9, str. 318
- Ana Bakšić: Jama Velebita - nagrada za izazov, br. 10, str. 328-329
- Željko Poljak: Speleolog - 2004, br. 10, str. 360
- Vlado Božić: Velebiten br. 42, br. 10, str. 360
- Damir Bajsić: Po Kornatskom otočju i Ižu (jama Jezero), br. 11, str. 374
- Vlado Božić: Dobra jama, br. 11, str. 375-376
- Robert Smolec: Sličice iz američkog podzemlja, br. 11, str. 377-382
- Vlado Božić: Znanstveno-stručni skup istraživača krša Žumberačke gore, br. 11, str. 403
- Mate Prottega: 10. godišnjica HPK »Sv. Mihovil«, br. 11, str. 405
- Željko Poljak: Planinariti po Mađarskoj (špilje u planini Bükki), br. 12, str. 415-416
- Vlado Božić: Proslava 50. obljetnice Zavoda za paleontologiju kvartara HAZU, br. 12, str. 443-443
- Vlado Božić: Zaštita i promocija špilje Veternice, br. 12, str. 443
- Nenad Buzjak: Ispravak (30 god. SO PD »Japetić« i 5 god. SK »Samobor«), br. 12, str. 443

LIČKI PLANINAR, glasilo za popularizaciju planinarstva, ekologije, prirodne i kulturne baštine, 53000 Gospić, Budačka 24

- Ivo Lučić: U Gospiću utemeljen Hrvatski centar za krš, br. 1, 2005, str. 5-6
- Srećko Božičević: Do Paklenice prije pola stoljeća (špilje u Paklenici), br. 1, str. 7-12
- Ana Lemić: Pećina nad Prpić Lugom, br. 1, str. 30-31
- Ana Lemić: Pećina Lužnjača, br. 4, 2005, str. 27

EKOLOŠKI GLASNIK, časopis o prirodi, Duga cesta, III odvojak 12, 10412 Donja Lomnica

- Vlado Božić: Bizečka špilja - koja to više nije, god. XIII, br. 3 (ožujak), 2005, str. 33-36

PRIRODA, mjesečnik za popularizaciju prirodnih znanosti i ekologije, Hrvatsko prirodoslovno društvo, Frankopanska 1, 10 000 Zagreb

- Radovan Kranjčev: Crnopac i okolica - čudesni kraški oblici u južnom Velebitu, god. 95, br. 933, (br. 4), 2005, str. 24-28
- Ivica Klem: Špilja iz koje izvire »Izvor života«, god. 95, br. 933 (br. 4), 2005, str. 59
- Anonimus: Rudnik soli Wieliczka, Poljska, god. 95, br. 934 (br. 5), 2005, str. 2-3

- Srećko Božičević: Rudari se vratili na Medvednicu, god. 95, br. 935-936, (br. 6-7), 2005, str. 12-14
- Fabijan Lovrić: Uresi špilje Vranjače, god. 95, br. 935-936 (br. 6-7), 2005, str. 50
- Srećko Božičević: Putovanje kroz istarsko podzemlje (uspomene speleologa), god. 95, br. 037, (br. 8-9), 2005, str. 40-45
- Anonimus: Svijet ledenih divova (Eisriesenwelt), Austrija, god. 95, br. 941 (12), 2005, str. 32
- Tomislav Klamfar: I to je voda (ledene sige u špiljama), god. 95, br. 941 (12), str. 58-59

EURO CITY, putna revija Hrvatskih željeznica, Mihanovićeva 12, 10000 Zagreb

- Roman Ozimec: Život u krškom podzemlju Cetinske krajine - Dalmatinska glavašica i Sinjski trčak, br. 1 (proljeće), 2005, str. 26-28
- Vlado Božić: Špilje i jame u podzemlju izvorišta rijeke Cetine - Pravi raj za speleološka istraživanja, br. 1 (proljeće), 2005, str. 56-59
- Stašo Forenbaher: Pretpovijesni stanovnici otoka Hvara - Lovci-sakupljači u paleolitiku te stočari i ratari u neolitiku, br. 2 (ljetno), 2005, str. 26-31
- Lara Čermicki: Augustinska pustinja ponad Svete Nedjelje na Hvaru - Samostan i crkva u živoj stijeni, br. 2 (ljetno), 2005, str. 50-53
- Roman Ozimec: Podzemna fauna otoka Hvara - U neistraženim špiljama i jamama kriju se iznenađenja, br. 2 (ljetno), 2005, str. 78-81
- Roman Ozimec: Zaron u podzemlje bezvodnog otoka - Živa voda i Kraljevska jama, br. 2 (ljetno), 2005, str. 82-85

VIVA, ženski lifestyle dvotjednik, izdaje VIVA - Sanoma magazines d.o.o., Vlaška 121, 10000 Zagreb

- Anton Samovojska: Tajne čarobne planine (Medvednice), br. 1 (za 1-15. siječnja), 2005, str. 96-100

STYLE MAGAZIN, izdaje Medijski servisi d.o.o., Zagrebačka 61, 42000 Varaždin

- Tihomir Kovačević: Romantičari podzemlja - dnevnik speleoroničke ekspedicije Rakovica 2004, god. 1, br. 1, str. 51-57
- Tihomir Kovačević: Uspavana ljepotica - Poslije 112 godina otvorena za posjet Gornja Baraćeva špilja, god. 1, br. 2, str. 37-42
- Tihomir Kovačević: Špiljski ukrasi, sige i čovječja ribica - Baredine, jedina uređena jama za turističke posjete u Hrvatskoj, god. 1, br. 3, str. 23-26
- Tihomir Kovačević: Riznica prapovijesti - Medvjeda špilja, god. 1, br. 3, str. 27-29

MORE, magazin za plovidbu i plovila, Fabra d.o.o., Savska 141, 10000 Zagreb

- Roman Ozimec: U riznici Zmajevе jame - katedrala krša - špilja Šipun, god. X, br. 119 (ožujak), 2005
- Branko Jalžić: Najduža buža Jadrana (Medveđa špilja, Lošinj), god. X, br. 124, kolovoz 2005, str. 84-89

MERIDIJANI, časopis za geografiju, povijest, ekologiju i putovanja, Obrtnička 17, 10430 Samobor

- Nenad Buzjak: Skup istraživača krša Žumberačke gore, br. 93, ožujak 2005, str. 13
- Roman Ozimec: Špilja Šipun kod Cavtata, br. 94, travanj 2005, str. 6
- Snježana Malić-Limari: Rudnik Zrinskih – prvi rudnik u Hrvatskoj otvoren za posjetitelje, br. 94, travanj 2005, str. 86-89
- Roman Ozimec: Nove vrste špiljskih kornjaša u Hrvatskoj – Opisan velebitski šetač i novi strašni hrvatski podzemljari, br. 95, svibanj 2005, str. 6
- M. T. : Čovjek ledenog doba izrađivao je glazbene predmete 35. 000 g. pr. Kr. (u špilji), br. 95, svibanj 2005, str. 9
- Anonimus: Nova izdanja - Ivor Karavanić: Život neandertalaca, br. 95, svibanj 2005, str. 95
- Anonimus: Dinarski krš - poster, prilog uz br. 95
- M. Tomorad: Nova istraživanja krapinskog pračovjeka, br. 96, lipanj 2005, str. 8
- Kristijan Brkić: Planet Internet – špilja Vjetrenica, br. 96, lipanj 2005, str. 21
- Jana Bedek i Helena Bilandžija: Ogulinska špiljska spužvica, br. 96, lipanj 2005, str. 62-65
- Davor Rastuhar: Gvatemala – Nevjerojatno otkriće (u špilji), br. 97, rujan 2005, str. 43
- Damir Martinović: Imotska jezera (Crveno jezero), br. 100, str. 40-42
- Frane Bebić: Hrvatska gorska služba spašavanja (akcija u špilji Hajdova hiža u Gorskom kotaru), br. 100, str. 77

SENJSKI ZBORNIK, prilozi za geografiju, etnologiju, gospodarstvo povijest i kulturu, p.p. 86, 53270 Senj

- Vlado Božić: Špilje senjskih uskoka, god. (br.) 31, za 2004, str. 325-342

NATIONAL GEOGRAPHIC, 10000 Zagreb, Vlaška 121

- Mike Morwood, Thomas Sutikno, Richard Roberts: Ljudi koje je vrijeme zaboravilo – Tragovi iz obližnje špilje, br. 4, travanj 2005, str. 2-25
- Aleksandar Klimčuk: Zov bezdana (Jama Krubera – 2080 m), br. 5, svibanj 2005, str. 80-90
- Luc-Henri Fage: Dlanovi prošlosti - spiljska umjetnost Bornea, br. 8, kolovoz 2005, str. 28-39

SVITANJA, list učenika osnovne škole S. S. Kranjčević, Lovreć

- Ines Nosić: Jedan dan sa speleolozima (SD »Špiljar«), god. 29, br. 25, lipanj 2005, str. 27-28

VIJESTI MUZEALACA I KONZERVATORA, Hrvatsko muzejsko društvo, 10000 Zagreb, Trg maršala Tita 3

- Rhea Ivanuš: In memoriam Igoru Brzoi (1963. - 2005.), br. 3, 2005, str. 98-100

GODIŠNJAK GRADA KORČULE, Gradski muzej Korčula, br. 10, za 2004. godinu

- Roman Ozimec i Martina Pavlek: Speleološka i bio-speleološka istraživanja otoka Korčule i Badije u 2004. godini, str. 329-345
- Sani Sardelić: U povodu izložbe fotografija Nevena Fazinića - Crkve, crkvice i špilje Gospe Lurdske otoka Korčule, str. 353-354
- Aleksandar Durman: Prikazi – Božidar Čečuk i Dinko Radić: Vela spila, str. 363-364

Vlado Božić

GEO

GEO je naziv novog časopisa, novog na hrvatskom tržištu. U Njemačkoj izlazi još od 1976. godine. Časopis je to koji popularno-znanstvenim tekstovima i vrhunskim fotografijama približava čitatelju razne znanstvene teme.

Dosad su izašla dva broja hrvatskog izdanja, za studeni i prosinac 2005. U broju od prosinca objavljen je tekst »GEO-ekspedicija, 1. dio - Divljim klančima Sahare« o ekspediciji na planinski masiv Ennedi. Cilj ekspedicije su arheološka istraživanja radi određivanja starosti špiljskih crteža, te klimatska istraživanja. Nastavak teksta je u sljedećem broju.

Mea Bombardelli

Speleologija u Hrvatskoj u stranim publikacijama

ECHO DES VULCAINS, Groupe Spéléologique Vulcain, Lyon (Francuska), broj 62, 2005.

- Laurent Tarazona: Compte rendu d'expédition plongée en Bosnie et en Croatie, str. 56. -63.
- Thibault Datry: Kladanj-Gospić 2004 Rapport d'expédition spéléologique itinérante (Bosnie et Croatie), str. 64. -94.

SPELEOLOGIA, Societa Speleologica Italiana, Bologna (Italija), broj 51, dic. 2004.

- Luca Tanfoglio: Messico - Spedizione italo-croata-messicana Chiapas 2005, str. 74. -75.

SPELEOFORUM, Česká speleologická společnost, Prag (Češka), 2005.

- Miloslav Dvořáček: Nové objevy na Brači, str. 70. -71.

ARAGONIT, časopis Správy slovenských jaskýň, Liptovski Mikuláš, Slovačka, br. 10, 2005.

- Andrej Mock: Stopama Gromačkog pračovjeka - život u podzemlju Dubrovačkog krša, str. 70

GROTTE ET GOUFFRES, Spéléo-Club de Paris, Paris (Francuska), broj 159, dec. 2003., izašao 2005.

- Claude Chabert: Chronique bibliographique (Speleolog 46/47 i 48/49), str. 20. -22.

JASKINIE, Krakow (Poljska), broj 4(37), 2004.

- Włodzimierz Szymanowski: Bez kompleksów czyli nurkowanie jaskinowe A. D. 2004, str. 32-33.

POLISH CAVING 2001-2005 (izdanje u povodu 14. Međunarodnog speleološkog kongresa), Kraków (Poljska) 2005.

- Marcin Furtak: Lubuska jama – Croatia, str. 25.
- Andrzej Szerszeń: Polish Cave Diving 2001-2005., str. 33.
- Marcin Furtak: The crown of the Subterranean - the great shafts, str. 34.

ACTA CARSOLOGICA, Ljubljana (Slovenija), vol. 32 - no. 2, 2003.

- Neven Bočić: Relation between karst and fluviokarst relief on the Slunj plateau (Croatia), str. 137-146.

ACTA CARSOLOGICA, Ljubljana (Slovenija), vol. 33 - no. 1, 2004.

- Dražen Perica, Tihomir Marjanac, Branka Aničić, Irena Mrak, Mladen Juračić: Small karst features (Karren) of Dugi otok island and Kornati archipelago coastal karst (Croatia), str. 117-130.

ACTA CARSOLOGICA, Ljubljana (Slovenija), vol. 33 - no. 2, 2004.

- Neven Bočić, Željko Bačurin: Geomorphological conditions of the genesis of the ponor Jovac cave (Croatia), str. 107-113.
- Boris Vrbek, Nenad Buzjak: Contribution to knowledge of the content of heavy metals (Pb, Cu, Zn and Cd) in speleological objects in the Risnjak national park (Croatia), str. 181-188.
- Maša Surić, Mladen Juračić, Nada Horvatinčić: Comparison of ¹⁴C and ²³⁰Th/²³⁴U dating of speleothems from submarine caves in the Adriatic sea (Croatia), str. 239-248.

ANNOTATED BIBLIOGRAPHY OF KARST PUBLICATIONS, No. 13, Ljubljana (Slovenija), 2005, urednik Andrej Kranjc.

Među ostalima navedeno je dvadesetak tekstova naših autora i nekoliko tekstova stranih autora o našim objektima.

ATLANTIS, Mitteilungen des Landesvereins für Höhlenkunde Salzburg, Schloss Hellbrunn, Objekt 9, 5020 Salzburg, Austrija, Ausgabe 3-4 / 2005

- Walter Klappacher: Unser Vereinsausflug nach Kroatien (2005), str. 60-65

Mea Bombardelli

Speleologija na Internetu

Osvrt: Literatura o djelatnosti amaterskih speleoloških udruga u Hrvatskoj, Vlado Božić, 2005. Publikacija je objavljena na internetu (<http://public.carnet.hr/speleo/pdf/literdjeludruga2005.pdf>) i donosi dostupne literaturne podatke o speleološkim udrugama razvrstanim u tri kategorije:

1. Sve udruge do 1948. godine (12 udruga)
2. Odsjeci i sekcije planinarskih društava od 1949. godine do danas (32 udruge)
3. Samostalne udruge od 1954. godine do danas (36 udruga)

Osim kao polazišna točka za literaturu o manjim i često zaboravljenim udrugama koje su se bavile speleologijom, popis pruža mogućnost aktivnog doprinosa pojedinaca ili grupa koje znaju nešto o radu njima bliske udruge, da kontaktiraju autora i isprave ili nadopune pojedine literaturne navode.

Popis ocrtava nakanu autora da bude sveobuhvatan i točan, no vjerojatno postoje i navodi koji nisu točni ili potpuno izostaju. Pridružujem se pozivu autora da speleolozi svojim podacima doprinesu povećanju kvalitete ovog rada. Bez obzira na to što motivi pisanja speleološke povijesti mogu biti različiti, zajednička im je potreba da je dokumentiramo.

Milivoj Uročić

The screenshot shows a Microsoft Internet Explorer browser window with the address bar displaying <http://www.speleolog.hr/povijest.html>. The page title is "Povijest odsjeka". The author is listed as "Napisao: Vlado Božić". The main text describes the history of the SO Željezničar, mentioning its founding in 1950 and its activities in the 1950s. A section titled "1. razdoblje (1950. - 1955.)" details the early research and cave explorations. There are two photographs: one of a person in a cave and another of a group of people. The browser interface includes standard navigation buttons and a search bar.

Povijest odsjeka

Napisao: Vlado Božić

Speleološki odsjek u HPD "Željezničar"-u je jedan od najstarijih u Hrvatskoj, sa vrlo interesantnom prošalošću. Odsjek je osnovan 4. svibnja 1950. kada je održan prvi sastanak Speleološke sekcije, a nastao je prelaskom 45 članova iz Speleološke sekcije PD "Zagreb" u PD "Željezničar". Prvi pročelnik bio je Vladimir Redenšek, kojeg se smatra jednim od prvih inicijatora organiziranog posjeta špiljama poslije II. svjetskog rata u Hrvatskoj. Speleološka aktivnost je u prvo vrijeme bila ograničena samo na posjećivanje već poznatih špilja, ali je među članovima postupno rasao istraživački duh. Glavna djelatnost SO-a je ipak istraživanje špilja i jama, stoga se proteklih 50-ak godina može, obzirom na brojnost i kvalitetu istraživanja, podijeliti u nekoliko razdoblja.

1. razdoblje (1950. - 1955.)

je razdoblje prvih istraživanja špilja jer su članovi sekcije od opreme raspolagali jedino karbidnim lampama i rudarskim kožnatim kacigama. Tada su započela istraživanja špilja okolice Zagreba (Veternica), Like (Cerovačke špilje) Gorskog kotara (Vrelo, Lokvarka), Plitvičkih jezera, Korđuna (Tourjčica), ali i Dalmacije (Mijet, Lastovo, Korčula) i dr. Tek koncem tog razdoblja počinje izrada opreme za istraživanje jama (speleološke hestvice), i prva ulaznja u jame. Od posebnog značenja tog razdoblja je, osim istraživanja špilja, istraživanje jame Mandelaje 1955., duboke -85 m.

Slika: Vladimir Redenšek u špilji Golubnjači na Plitvičkim jezerima, 1951.

Jedna od web-stranica SO Željezničar na adresi www.speleolog.hr